

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Evolúciós pszichológia

Egyetemi tanév 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Pszichológia és Neveléstudományok Kar
1.3. Intézet	Alkalmazott Pszichológia Intézet
1.4. Szakterület	Pszichológia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Pszichológia – magyar nyelven
1.7. Képzési forma	Pszichológus/ Képesítés kód: L060080010

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Evolúciós pszichológia				A tantárgy kódja		PLX 00043			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Kiss Szidónia docens								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. Kiss Szidónia docens								
2.4. Tanulmányi év		2	2.5. Félév		2	2.6. Értékelés módja		K	2.7. Tantárgy típusa		DS

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					19 óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					5
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					19
3.8. A félév összóraszám					75
3.9. Kreditszám					3

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	-
4.2. Kompetenciabeli	-

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 - A pszichológiai jelenségek evolúciós megközelítésű értelmezése, alkalmazva a darwini evolúcióelmélet, az adaptációs mechanizmusok és a génkultúra együttfejlődés elveit C2 - Az emberi viselkedés biológiai, pszichológiai és kulturális meghatározóinak integrált megértése evolúciós perspektívából
Transzverzális kompetenciák	CT1 - Kritikus és tudományos szemlélet alkalmazása az evolúciós magyarázatok értékelésében, elkerülve a túlzott leegyszerűsítéseket és ideológiai torzításokat

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	A hallgató ismeri - Logikusan és összefüggően ismerteti az evolúciós pszichológia történetét, alapelveit és módszereit - Releváns módon azonosítja a természetes és szexuális szelekció mechanizmusait és ezek pszichológiai következményeit - Elmagyarázza az emberi párválasztás, szülői gondoskodás és társas viselkedés evolúciós alapjait - Megkülönbözteti a biológiai és kulturális evolúció folyamatait és kölcsönhatásait - Értelmezi az adaptációs mechanizmusokat különböző viselkedési területeken (együttműködés, versenyzés, morál)
Képességek	A hallgató képes - Alkalmazza az evolúciós szemléletet pszichológiai jelenségek elemzésében - Kritikusan értékeli az evolúciós magyarázatokat, felismerve azok erősségeit és korlátait - Összehasonlítja az evolúciós megközelítést más pszichológiai paradigmákkal - Elemzi az empirikus kutatásokat az evolúciós hipotézisek tesztelésében - Prezentál tudományos témákat az evolúciós pszichológia területéről
Felelősség és önállóság	A hallgató képes önállóan dolgozni - Tudatosan elkerüli az evolúciós magyarázatok ideológiai vagy determinista félreértelmezését - Felismeri, hogy az evolúciós magyarázatok nem igazolnak társadalmi egyenlőtlenségeket vagy diszkriminációt - Nyitottan és kritikusan viszonyul az interdiszciplináris megközelítésekhez - Reflektál az emberi természet komplexitására és a kulturális változatosság jelentőségére

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	- Az evolúciós pszichológia alapelveinek, elméleti kereteinek és módszertanának elsajátítása, amely lehetővé teszi az emberi viselkedés és pszichológiai mechanizmusok adaptív jelentőségének megértését az evolúciós szemlélet alkalmazásával.
--------------------------------------	---

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- Az evolúciós elmélet és a pszichológia kapcsolatának megértése, beleértve a darwinizmus, etológia és adaptacionizmus alapjait - A természetes és szexuális szelekció mechanizmusainak alkalmazása emberi viselkedési minták (párválasztás, szülői gondoskodás, társas viselkedés) elemzésében - A biológiai és kulturális evolúció kölcsönhatásának (koevolúció, memetika) felismerése és értelmezése - Kritikus gondolkodás fejlesztése az evolúciós magyarázatok értékelésében, az adaptacionizmus és a redukcionizmus korlátainak tudatosítása - Az evolúciós pszichológia különböző pszichológiai paradigmákkal (behaviorizmus, kognitív, humanista stb.) való összehasonlító elemzése
-------------------------------------	--

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1.Bevezetés. Történeti áttekintés	Előadás	
2.Darwinizmus. Etológia	Előadás	
3.Adaptacionizmus. Redukcionizmus	Előadás	
4.Párválasztás	Előadás, powerpointos bemutató	
5.Univerzális párválasztási kritériumok	Előadás, powerpointos bemutató	
6.Homogámia	Előadás, powerpointos bemutató	
7.Család	Előadás, powerpointos bemutató	
8.Szülői gondoskodás	Előadás, powerpointos bemutató	
9.Monogámia. Poligámia	Előadás, powerpointos bemutató	
10.Csoportszerveződés	Előadás, powerpointos bemutató	
11.Gén-kultúra koevolúciós modell	Előadás, powerpointos bemutató	
12.Memetikus evolúció. Kulturális szelekció	Előadás, powerpointos bemutató	
13.Evolúciós pszichopatológia	Előadás, powerpointos bemutató	
14. Mentális betegségek kialakulását magyarázó modellek	Előadás, powerpointos bemutató	
Könyvészet Berezkei T. (2008). Evolúciós pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest Buller, D.J. (2006). Adapting Minds. Evolutionary Psychology and the Persistent Quest for Human Nature. The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts Buss, D.M. (2008). Evolutionary Psychology. The new science of the mind. Third Edition, Allyn&Bacon, USA Csányi V. (2006). Az emberi viselkedés. Sanoma Kiadó, Budapest Pléh Cs., Csányi V., Berezkei T. (2001). Lélek és evolúció. Az evolúciós szemlélet és a pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1.A szelekció	Ismeretek szóbeli felmérése	
2.Szociáldarwinizmus	Megbeszélés	
3.Szociobiológiai örökség	Ismertetés, megbeszélés	
4.A szexualitás pszichobiológiája	Ismeretek szintézise	
5.Fizikai vonzerő	Ismeretek szintézise	
6.Neveltetési és vallási homogámia	Ismeretek szintézise	
7.Poligínia	Megbeszélés	
8.Attachment	Ismeretek szintézise	
9.Monogámia. Poligámia	Ismeretek szintézise	
10.Szociális hierarchiák	Ismeretek szintézise	
11.Csoportidentitás	Megbeszélés	
12.Lojalitás	Ismeretek szintézise	
13.Kultúra	Ismeretek szintézise	
14.Evolúció és medicina	Összefoglaló	
Könyvészet		

Csányi V. (2000). Van ott valaki? Typotex Kiadó, Budapest
Csányi V. (2008). Kis etológia. Kossuth Kiadó, Budapest

9. Az epiztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A javasolt kurzus és szeminárium témái a pszichológia alap- és alkalmazott kutatásának aktuális témái, és megközelítésük a tudományágban a szakirodalom legújabb eredményeire épül. A tantárgyak a pszichológia munkaerőpiacon igényelt alkalmazásai és a szakmai közösségek normái szempontjából releváns főbb fogalmakra is kiterjednek.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Írásbeli vizsga		70%
10.5 Szeminárium / Labor	Tudományos dolgozat	A dolgozat bemutatása	20%
	Szemináriumi tevékenységek		10%

10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

A végső jegy legnagyobb hányadát a vizsgaidőszakban megtartandó vizsga jelenti. Ha a félévi vizsgán a hallgató nem kapja meg az átmenő jegyet (5,00), akkor nem megy át a vizsgán, még akkor sem, ha a 10.5 pontban megjelölt előírásoknak eleget tett. Az óralátogatási kötelezettségeket (min. 85%) elmulasztó nappali tagozatos hallgató vizsgáról való kizárását vonja maga után. A kurzusok és gyakorlati órák (laboratórium, gyakorlat, projekt stb.) esetében az igazolt vagy igazolatlan hiányzások maximális hányada az össz-óraszám legfeljebb 15%-a lehet (lásd kreditszabályzat). A teljes pontszámot csak a határidőre leadott dolgozatok kaphatják meg. A plagizált, másolt, egyező félévi dolgozatok leadása esetén, illetve a vizsgázás közben történő együttműködés, másolás esetén, a hallgató (mindegyik érintett fél) 1-es osztályzatot kap. A vizsgák alatti csalás a hallgató egyetemről való kizárását vonja maga után. A félév közbeni feladatok vizsgaidőszakban, pótvizsgaidőszakban és pót-pótvizsga időszakban nem pótolhatóak. A parciális vizsga nem kizáró jellegű, de nem is pótolható. Azoknak a hallgatóknak, akik nyílt szesszióra, pótvizsgára, jegyemelésre jelentkeznak, minden tantárgyi követelménynek (jelenlét, parciális, feladatok, projektek stb.) eleget kell tenniük.

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

	A fenntartható fejlődés általános ikonja
---	--

Kitöltés időpontja:
2025.04.15

Előadás felelőse:
Dr. Kiss Szidónia docens

Szeminárium felelőse:
Dr. Kiss Szidónia docens

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.04.25

Intézetigazgató:
Dr. Kotta Ibolya docens

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.